





Због тога је њихов метох у томе граду опустео, о чему обавештава и писац Житија краља Милутина.<sup>26</sup> Цар Андроник II је изишао у сусрет захтеву монаха манастира Хиландара, па „нареди да и они, као други користе воду која се спушта [каналом] од Хортаита и пролази кроз Солун“. Цар је издатом наредбом<sup>27</sup> одредио да „монаси поменутог метоха располажу извесном количином воде несметано, као што су је и до сада имали и као што је имају и други“.<sup>28</sup> Поменути податак Милутиновог Житија да краљ „сазда“ у Солуну цркву Светог Георгија (Ђорђа) наставља се приповедањем да потом „то место обновивши, украси га, и сам веће од основа подиже, и многе дивне палате постави, и такво место сваким многим и часним потребама испуни, и то довољно, да сви они који ту пребивају имају свако довољство, што је коме на потребу“.<sup>29</sup> Да је метох обновљен пре јула 1317. године види се из податка хрисовуље Андроника II којом је цар, на захтев краља Милутина, потврдио (јула 1317) Хиландару, уз остала манастирска имања, и „воду која тече од Хортаита на обновљени (ἀναυγηρμένον) метох у Богом чуваном граду Солуну“.<sup>30</sup>

<sup>26</sup> Данило, 102 (Л. Мирковић): „а од неког времена, пошто је [то место] опустело и оборено...“

<sup>27</sup> *Chilandar*, I, бр. 33, 11: ἡ βασιλεία μου καὶ ἀπελύθη πρόσταγμα χάριν τοῦτου. Хортаит је дрдо источно од Солуна, што указује на то да се метох Светог Ђорђа налазио у источном делу града.

<sup>28</sup> *Chilandar*, I, бр. 33, 10–15. О хиландарском метоху у Солуну в. М. Живојиновић, *Солунски метох манастира Хиландара*, ЗРВИ 37 (1998) 111–118; С. Giros, *Présence athonite à Thessalonique, XIIIe–XVe siècles*, DOP 57 (2003) 265–278, 272–274.

<sup>29</sup> Данило, нав. место (Л. Мирковић). Наша је претпоставка да је краљ Милутин приликом обнове, вероватније „изградње“ (сазда), цркве хиландарског метоха у Солуну променио посвету њој, те се она у каснијим изворима назива црквом Свете Тројице, док о Светом Ђорђу више нема помена, в. М. Живојиновић, *Солунски метох*, 115. Сматрамо да је Данило II, знајући добро за хиландарски метох Светог Ђорђа, у своме спису задржао и за обновљену цркву њену ранију посвету.

<sup>30</sup> *Chilandar*, I, бр. 34, 135–139; исти податак налази се и у потврдној хрисовуљи цара савладара Андроника III

И у хрисовуљи цара Андроника II од јануара 1316. године није забележено име метоха; споменут је само као „њихов [монаха манастира Хиландара] метох (μετόχιον αὐτῶν)“.<sup>31</sup> То је било довољно јер је очигледно манастир Хиландар у Солуну имао само један метох.

Неке од хиландарских грађевина, пошто су током времена страдале од напада пирата, земљотреса, пожара итд., обнављане су, при чему се увек настојало да им се сачува првобитни облик.

II. О бризи краља Милутина за *властџелинство* манастира Хиландара располажемо бројним подацима поменутих српских и грчких докумената. Имајући у виду да је напредак Хиландара – пораст и очување манастирског властелинства – умногоме зависио од односа између Византије и Србије, понекад променљивих, настојали смо да наше излагању буде у складу са хронолошким редоследом. При томе ћемо, а то се обично и по себи намеће, најпре приповедати о манастирском властелинству у Србији, а потом о оном у Византији.

Краљ Милутин и властелинство манастира Хиландара од 1282. до 1299. године. Краљ Милутин, убрзо по доласку на власт, повратио је манастиру Хиландару ћелију Свете Петке када је, у походу који је предузео против Византије, трајно освојио град Скопље са Скопском облашћу.<sup>32</sup> Пошто се

(Исто, бр. 35, 27–30: метох који се види обновљен); С. Кисас, *Српски средњовековни синоменици у Солуну*, Зограф 11 (1980) 29–43, 30, већ је указао да је обнављање хиландарског метоха у Солуну било завршено пре јула 1317. године.

<sup>31</sup> *Chilandar*, I, бр. 33, 4–5.

<sup>32</sup> *Зборник*, I, бр. 93, 6–8. Реч је о ћелији Свете Петке у месту Тморане (данас село Морани), југоисточно од Скопља, коју је манастиру Хиландару приложио краљ Урош I када је, као учесник у савезу епирског деспота Михаила Анђела 1258. године, освојио Скопску област. Међутим, после битке у Пелагоњској равници, код Битоља, јуна 1259, победом Византинаца, под вођством севастократора Јована

188.  
Манастир Хиландар,  
трпезаријски трем